

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนเกาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อเป็นการศึกษาถึงบริบททางประวัติศาสตร์ความเป็นมา สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเกาะหลวง ความเป็นมาตลอดจนคติความเชื่อคุณค่ารูปแบบของประเพณี ตลอดจนสภาพปัญหาของประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนเกาะหลวง และ ศักยภาพของการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมทั้งหมดในชุมชนเกาะหลวงที่มีต่อประเพณีแห่ช้างผ้า บริบทภูมิหลังของประเพณี ซึ่งประเพณีแห่ช้างผ้าเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นที่ถูกสืบทอดกันมาอย่างช้านาน ในการศึกษาทั้งหมดผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเพื่อที่จะพยายามถอดองค์ความรู้ทั้งหมดเพื่อหาแนวทางในการจัดการประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนเกาะหลวง ให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมให้เกิดการอนุรักษ์และสืบสานต่อไป

วิธีการศึกษาในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนามเพื่อหาข้อมูลของประเพณีแห่ช้างใช้เป็นข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งหมด โดยได้ทำการศึกษาจากภาคเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และการสัมภาษณ์ในรูปแบบ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อจะได้สอบถามจากผู้รู้ นักวิชาการท้องถิ่นตลอดจนช่างฝีมือของชุมชนเกาะหลวงให้ได้ข้อมูลมากที่สุดเพื่อที่จะเปรียบเทียบให้เป็นข้อมูลที่ใกล้เคียงความเป็นจริง วิเคราะห์ถึงเหตุและผลของการให้ได้ข้อมูลของแต่ละภาคส่วนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในส่วนต่อไป ผู้ศึกษายังได้ทำการสนทนากลุ่ม โดยได้เชิญผู้เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ช้างผ้าในของชุมชนเกาะหลวงทั้งผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ของอำเภอแม่เมาะ ชาวบ้านในชุมชนเกาะหลวง ร่วมหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่ช้างผ้าจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ซึ่งจากการสนทนากลุ่มนี้ก็ได้แนวทางเพื่อการอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สืบสานประเพณีแห่ช้างผ้าโดยคนในชุมชนเกาะหลวงต่อ และผลที่จะเกิดขึ้นตามมานั้นก็จะจะทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของประเพณีนั่นเอง โดยในบทที่ 6 นี้จึงได้ทำการสรุปผลการศึกษาทั้งหมดไว้ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

ชุมชนเกาะหลวงเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน โดยได้ถูกแบ่งออกเป็นสองช่วง คือ ช่วงก่อนการอพยพ และหลังอพยพ ซึ่งก่อนการอพยพนั้นชุมชนเกาะหลวงตั้งอยู่ในพื้นที่ในคอยผาข้าง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็ม ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีไม้สักเป็นจำนวนมาก ด้วยความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาตินี้เองจึงทำให้ชุมชนเกาะหลวงมีช้างอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชุมชนเกาะหลวงเดิมนั้นมีคนพื้นถิ่นที่อาศัยในพื้นที่อยู่ก่อนหน้านี้อีกแล้ว และด้วยความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่แวดล้อมด้วยป่าไม้สัก จึงทำให้กลุ่มชาวไทยใหญ่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการอพยพมาจากการหนีการทำสงคราม ตลอดจนการอพยพเข้ามาจากการทำสัมปทานไม้สัก จนได้มีการตั้งรกรากอยู่ในชุมชนเกาะหลวงและได้แต่งงานกับคนในท้องถิ่นเริ่มขยายเป็นครอบครัวออกไป จนมีปริมาณประชากรมากขึ้นกลายเป็นหมู่บ้านเชื้อสายไทใหญ่ในที่สุด และยังได้ผู้นำหมู่บ้านเป็นชาวไทยใหญ่จึงทำให้ชาวไทยใหญ่ในชุมชนเกาะหลวงมีอำนาจมากที่สุด ได้พัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญ มีการปลูกสร้างศาสนสถาน ศาลหลักเมืองไว้ประจำหมู่บ้าน และยังได้ผสมผสานกับศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่กับศิลปะท้องถิ่นเอาไว้ ต่อมาเกิดการขุดพบถ้ำหินลิกไนต์ในเขตพื้นที่ชุมชนเกาะหลวงในคอยผาข้างแห่งนี้ ซึ่งถ้ำหินลิกไนต์นี้สามารถนำมาใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงลดการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำไม้มาทำเชื้อเพลิงได้ จึงได้มีการเวนคืนพื้นที่โดยการเข้ามาดูแลสัมปทานดำเนินการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้จัดสรรพื้นที่แห่งใหม่ให้คนในชุมชนเกาะ โดยใช้วิธีการจับฉลาก หากบ้านไหนไม่ต้องการอยู่ในพื้นที่ที่ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจัดสรรให้ก็สามารถรับเงินจำนวน 120,000 บาทเพื่อหาที่อยู่ใหม่ได้ และยังได้ออกเงินที่จะใช้ซื้อถ้ำหินลิกไนต์ให้ไปตั้งอยู่ที่แห่งใหม่ ด้วย เช่น วัดเกาะหลวง วัดทุ่งกล้วย ศาลหลักเมือง ศาลากลางบ้าน เป็นต้น หลังจากการอพยพมาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้จัดสรรให้แล้วนั้นคนในชุมชนเกาะหลวงได้กระจัดกระจายอยู่ที่แห่งใหม่ที่ตำแหน่งแตกต่างกันออกไปจากหมู่บ้านเดิมก่อนการอพยพและยังมีกลุ่มคนจากที่อื่นเข้ามาอาศัยอยู่ผสมผสานร่วมด้วย โดยกลุ่มคนเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เข้ามาทำงานยังเหมืองแร่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจนเกิดการผสมผสานของกลุ่มคนที่หลากหลาย ความสัมพันธ์แบบระบบเครือญาติก็เริ่มเกิดการห่างเหินกันไปในที่สุด กลายเป็นชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่เป็นเพราะด้วยความไม่รู้จักกันมาก่อน ชาวบ้านชุมชนเกาะหลวงในชุมชนแห่งใหม่นี้มีกลุ่มชุมชนเดิมที่หลงเหลือมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ก็นำวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนมาด้วย ไม่ว่าจะเป็น ประเพณีสงกรานต์สามองค์ การไหว้ผีเกาะ ประเพณีแห่ช้างผ้า แต่ถ้าวการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีเหล่านี้ได้มีการร่วมมือและสืบสานเพียงกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนดั้งเดิม ชุมชนจึงเริ่มอ่อนแอลงขาดการร่วมมือ ประเพณีที่ถูกสืบทอดกันมาเริ่มขาดการอนุรักษ์สืบสาน รวมไปถึง

รูปแบบของประเพณีเริ่มขาดหายถูกตัดแปลงไปจากเดิม ด้วยสังคมสมัยใหม่ซึ่งอาจเกรงว่าหากปล่อยเอาไว้รูปแบบอัตลักษณ์ของประเพณีจะสูญหายไปมากที่สุด

แห่ช้างผ้า ของชุมชนเมะหลวง เป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาอย่างช้านานตั้งแต่อยู่ที่เดิม และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันในพื้นที่แห่งใหม่ของชุมชนเมะหลวง ประเพณีแห่ช้างผ้าเป็นความเชื่อจากคนในชุมชนเมะหลวงกระทำขึ้นเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อช้าง สัตว์ที่มีคุณต่อการค้ารงชีวิตของคนในชุมชนเมะหลวงในอดีตที่ใช้เป็นทั้งพาหนะ แรงงาน ถือเป็นสัตว์ที่ชาวไทยใหญ่ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประเพณีแห่ช้างผ้ามีรูปแบบของประเพณีเป็นการแห่ช้างที่ขึ้นด้วยโครงไม้ไผ่ แล้วหุ้มด้วยผ้า ประดับตกแต่งด้วย ผ้าขนหนู ผ้าเช็ดหน้า ไม้กวาด ฉัตร ซ่อ หอก เครื่องไทยธรรม ซึ่งความพิเศษที่แสดงถึงภูมิปัญญาของการทำช้างผ้าคือสามารถ ดึงบริเวณหางแล้วหุจะขยับได้ นับ ซึ่งนอกเหนือจากการทำรูปช้างแล้วยังนิยมทำเป็นรูปนักษัตรเพื่อใช้ถวายอีกด้วย ในช่วงสงกรานต์ชาวบ้านได้ทำการแห่ช้างผ้านำไปถวาย 2 วัดคือ วัดทุ่งกล้วยโพธาราม และวัดเมะหลวง ในวันที่ 15 -16 เมษายน ของทุกปี วัดทุ่งกล้วยโพธารามนั้นจะถวายเพียงห่อผ้าขาวเท่านั้น ส่วนช้างผ้าจะนำไปถวายยังวัดเมะหลวงในวันรุ่งขึ้น ตามรูปแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาในขบวนแห่ช้างผ้าก็จะประกอบไปด้วยขบวน การฟ้อนเจิง นกโต กลองมอชิง โดยจะนำหน้าขบวน พอถึงวัดก็จะนำช้างผ้าเวียนรอบวิหาร 3 รอบ ระหว่างการแห่ช้างผ้ารอบวิหารนั้น เจ้าของช้างผ้าก็จะนำช้างผ้า หยอกล้อกัน โดยการนำช้างผ้าชนกันอย่างสนุกสนานหากช้างผ้าตัวใดไม่ประสงค์ให้ช้างผ้าตัวอื่นมาชนหรือกระทบกันก็จะนำฉัตรมากันไว้ พอเวียนช้างผ้าครบสามรอบแล้วนั้นพระสงฆ์ก็จะได้ลงมา รับช้างผ้าพร้อมเทศนา 1 กัณฑ์ เป็นอันเสร็จพิธี หลังจากนั้นชาวบ้านก็จะประกอบพิธีรดน้ำดำหัวผู้อาวุโสในชุมชน จะเห็นได้ว่าประเพณีแห่ช้างผ้านี้เป็นประเพณีที่ต้องใช้ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชนถึงจะก่อให้เกิดเป็นประเพณีที่งดงามขึ้นมาได้ ปัจจุบันประเพณีแห่ช้างผ้า นั้นได้ประสบกับปัญหาในเรื่องของการขาดความเอาใจใส่จากคนในชุมชนและการอนุรักษ์สืบสานฟื้นฟู โดยชุมชนนั้นได้กลายเป็นชุมชนที่อ่อนแอซึ่งมีปัจจัยของความแตกต่างกันของคนในชุมชนและการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในอำเภอแม่เมะอย่างจริงจัง การรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาจนทำให้รูปแบบของการแห่ประเพณีแห่ช้างผ้าได้สูญเสียอัตลักษณ์ของประเพณีดั้งเดิม จะสังเกตได้จากสมัยดั้งเดิมนั้นการแห่ช้างผ้าจะใช้คนแบกช้างผ้าเพื่อแห่จากศาลากลางบ้านไปยังวัดทุ่งกล้วยโพธารามและวัดเมะหลวง แต่ปัจจุบันนั้นได้ใช้รถยนต์ในการแห่ช้างผ้าแทน เป็นต้น

ประเพณีแห่ช้างผ้าของชุมชนเมะหลวงผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ทั้งภาคสนามและภาคเอกสารจึงได้เสนอรูปแบบวิธีการจัดการ อนุรักษ์สืบสานฟื้นฟูประเพณีแห่ช้างผ้าโดยการมีส่วนร่วมของภาค

ประชาสังคม ผู้ศึกษาได้เสนอรูปแบบวิธีการจัดการอนุรักษ์สืบสานฟื้นฟูประเพณีแห่ช้างผ้า โดยการที่ทำให้คนในชุมชนนั้นเห็นถึงคุณค่าของประเพณีนี้ ซึ่งด้วยการนำเสนอรูปแบบเป็นงานประจำปี แห่ช้างผ้าของชุมชนเกาะหลวงร่วมกับภาคประชาสังคมของอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรม (Event) กล่าวคือ งานประเพณีแห่ช้างผ้าของชุมชนยังคงมีรูปแบบของประเพณี พิธีกรรมเหมือนเดิม แต่ภาคประชาสังคมได้มีส่วนเข้ามาสนับสนุนดำเนินการแทรกหรือเพิ่มกิจกรรมบางอย่างเข้าไปและช่วยเหลือในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมประจำปี เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของอำเภอแม่เมาะ อีกประเพณีหนึ่ง เชิญชวนให้ประชาชนคนภายนอกตลอดจนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับคนชุมชนเกาะหลวง ได้เสนอโครงการชื่อว่า “งานประจำปีประเพณีแห่ช้างผ้าของชุมชนเกาะหลวง” โดยจัดตั้งคณะกรรมการในการดูแลโครงการทั้งหมดเป็นคนในชุมชนเกาะหลวงที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ช้างผ้าโดยเฉพาะ ประกอบไปด้วย พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ช่างฝีมือท้องถิ่น นักวิชาการท้องถิ่น เพื่อจะได้เป็นผู้ที่รักษา รูปแบบพิธีกรรมไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ส่งเสริมให้กิจกรรมแห่ช้างผ้าเกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และยังสามารถเพิ่มความน่าสนใจของประเพณีเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและสร้างความน่าสนใจเพิ่มขึ้นด้วยการเพิ่มกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น งานมหรสพต่างๆ กิจกรรมการประกวด ช้างผ้าของแต่ละชุมชน ตลาดโบราณ (ภาคหมี) นิทรรศการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานต่างๆ ในอำเภอแม่เมาะ และยังสามารถเสนอแนวทางโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นอบรมเยาวชนท้องถิ่นจัดทำ ช้างผ้า โดยจะได้จัดในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ในเชิงบูรณาการ โดยการจ้างช่างฝีมือท้องถิ่นเข้าไป สอนฝึกอบรมวิธีการทำช้างผ้าให้แก่นักเรียนนักศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกโรงเรียนใน อำเภอแม่เมาะ โดยมีการวัดผลจากการให้นักเรียนหลังการฝึกอบรมประดิษฐ์ช้างผ้าเพื่อใช้ร่วม ประเพณีแห่ช้างผ้าในงานประจำปีต่อไป

6.2 อภิปรายผล

การศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนเกาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์ และสืบสานอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม จากการศึกษาจะพบว่าความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนเกาะหลวงกับในส่วนภาคประชาสังคม ตามที่ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสาร ภาคสนามทั้งหมดนั้นยังพบว่าความร่วมมือในส่วนของภาคประชาสังคมนั้นมีน้อยมากและไม่เกิดความต่อเนื่องในการสนับสนุน ผู้ศึกษาจึงได้ใช้วิธีประชุมกลุ่ม โดยได้เชิญกลุ่มตัวแทนจากส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่ช้างผ้าชุมชนเกาะหลวง ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ช่างฝีมือท้องถิ่น นักวิชาการท้องถิ่น สภาวัฒนธรรม ตัวแทนชาวบ้านชุมชนเกาะหลวง ได้ระดมแนวคิดเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่ช้างผ้า นำมาวิเคราะห์เสนอแนวทางออกมาใน

รูปแบบของการจัดการอนุรักษ์สืบสานงานประเพณีแห่ช้างผ้าอย่างมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคม ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม (Event) และ โครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นอบรมเยาวชนท้องถิ่น จัดทำช้างผ้าในเชิงบูรณาการแก่เยาวชนในท้องถิ่นให้ได้เข้าถึงองค์ความรู้ในเรื่องของการประดิษฐ์ ช้างผ้า ซึ่งผู้ศึกษาคาดว่าวิธีการนี้จะส่งผลให้คนในชุมชนเมาะหลวงหันมาเห็นคุณค่าของประเพณี แห่ช้างผ้านี้มากยิ่งขึ้น โดยคิดว่ากิจกรรมที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาร่วมมือกันคือ การประกวดช้างผ้าของแต่ละชุมชน คนในชุมชนจะได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำช้างผ้าเพื่อที่จะนำชื่อเสียง นำมาสู่ชุมชนของตน เป็นการถ่ายทอดกรรมวิธีการทำช้างผ้าแก่คนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม หากยังมีการทำช้างผ้ามากขึ้นเท่าไรแล้วนั้นก็ทำให้เกิดการสืบสานอนุรักษ์กรรมวิธีการทำเอาไว้ จำนวนคนรุ่นหลังที่จะทำช้างผ้าเป็นก็จะมากยิ่งขึ้นและยังเป็นการเพิ่มปริมาณช้างผ้าในแต่ละปีให้ มากขึ้นอีกด้วย ซึ่งการจัดโครงการ ประเพณีแห่ช้างผ้าบ้านเมาะหลวง ยังทำให้คนในชุมชนเห็น คุณค่าของประเพณี อันเนื่องมาจากคนในชุมชนนั้น ได้มีส่วนร่วมกับการประเพณีของตนเกิดความ ภาคภูมิใจและยังทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากประเพณีอีกด้วย เชื่อว่าประเพณีแห่ช้างผ้าตาม โครงการ ประเพณีแห่ช้างผ้าบ้านเมาะหลวง จะเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและคน ทั่วไปได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีและอยากเข้าร่วมชมประเพณีซึ่งประเพณีนี้มี ความน่าสนใจทั้งในเรื่องของรูปแบบประเพณี ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอแม่เมาะ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในแก่คนในท้องถิ่นอีกด้วย ในการศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชน เมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานอย่างมีส่วนร่วมของภาค ประชาสังคมนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นอบรมเยาวชนท้องถิ่นจัดทำช้างผ้าเพื่อ เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำช้างผ้าเอาไว้ ซึ่ง นับวันผู้ที่สืบสานที่สนใจยิ่งเหลือน้อยลงไปเรื่อย ๆ โดยได้มีการจัดช่างฝีมืออาวุโสท้องถิ่นที่มีองค์ ความรู้ความสามารถที่ทำช้างผ้ามาจากพื้นที่เดิม ได้เข้าไปสอนถึงกรรมวิธีการทำช้างผ้าให้กับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกโรงเรียนในเขตอำเภอแม่เมาะ โดยเป็นการเรียนการสอนเชิงบูรณา การให้เด็กทุกคนได้เข้าถึงงานศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งโครงการทั้งสองโครงการนี้เชื่อ ว่าจะเป็นการดึงดูดและจูงทำให้คนในท้องถิ่นเห็นถึงคุณค่าของประเพณีและพร้อมใจร่วมมือกันด้วย ความสมัครใจไม่มีใครมาบังคับ ซึ่งตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้กล่าวไว้ว่า การมี ส่วนร่วมเกิดขึ้นควบคู่กับระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิ และความเสมอภาค ของประชาชนที่ มีความสามารถและศักยภาพที่คิดเองเป็นในการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน ถือว่าเป็น อำนาจในการตัดสินใจของบุคคล กลุ่มองค์กรในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือ เปรียงกัน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความคิด ระบบความเชื่อ และความยึดมั่นถือมั่น จะเห็นได้ว่าตามทฤษฎีเราจะไม่สามารถไปบังคับ ให้คนในชุมชนเขามามีส่วนร่วมได้นอกจากจะเกิดการสมัครใจนั้นก็คือการเห็นคุณค่าของประเพณี

นั่นเอง การเห็นคุณค่าของประเพณีอาจจะเป็นการเกิดความภาคภูมิใจในประเพณี การที่ประเพณีทำให้ก่อเกิดรายได้ขึ้น เป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยให้ประเพณีเกิดการร่วมมือได้ของคนในชุมชนได้และถ้าหากประเพณีใดนั้นเกิดผลสำเร็จมีชื่อเสียงก็จะยิ่งทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนเห็นคุณค่าถึงประเพณีมากยิ่งขึ้นและยังจะทำให้ประเพณี

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแม่หลวงและภาคประชาสังคมนั้นเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนที่ทำให้ประเพณีแห่งช้างฟ้าสามารถถูกสืบสานต่อไปได้ถ้าหากคนในชุมชนและทุกหน่วยงานได้ให้ความสำคัญและตั้งใจจริงที่จะเป็นตัวกลางที่คอยผลักดันส่งเสริมให้เกิดประเพณีสืบต่อไป ซึ่งในปัจจุบันนั้นชุมชนแม่หลวงยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐและส่วนงานต่างๆ ในเรื่องของการสืบสานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 จากกระบวนการเก็บข้อมูลจะเห็นได้ว่าอำเภอแม่เมาะ มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานมีรากฐานทางด้านวัฒนธรรมอย่างครบถ้วนแต่ด้วยว่าขาดการสืบสานอนุรักษ์เอาใจไว้ทำให้ประเพณีได้ขาดหายไปทั้งในเรื่องของรูปแบบอัตลักษณ์ของประเพณีและการร่วมมือกันของคนในชุมชน อันเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบจากการอพยพกระจายของประชาชนเดิม และยังส่งผลให้ประเพณีวัฒนธรรมถูกลืมเลือนขาดการสืบสานต่อเนื่องจนอาจจะสูญหายไปได้ในที่สุด

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประเพณีแห่งช้างฟ้า ชุมชนแม่หลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ผู้ศึกษาได้ศึกษาทั้งภาคสนามและภาคเอกสารของประเพณีแห่งช้างฟ้าของชุมชนแม่หลวง ได้นำองค์ความรู้ทั้งหมดนำมาใช้เป็นข้อมูลในกระบวนการหารูปแบบการจัดการ ประเพณีแห่งช้างฟ้า เพื่อการอนุรักษ์สืบสานประเพณี อย่างมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคม หลักจากที่ได้ศึกษาหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบสานจากภาคประชาสังคมแล้วนั้นผู้ศึกษาจึงได้มีข้อเสนอแนะเพื่อสามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีแห่งช้างฟ้า ชุมชนแม่หลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยได้เสนอแนะดังนี้

- 6.3.1 ชุมชนแม่หลวงเป็นชุมชนที่ถูกอพยพมาจากพื้นที่เดิมจึงทำให้เกิดการกระจายของประชาชนไปยังแหล่งอื่น ๆ ไม่ได้ใกล้ชิดกันอย่างเคย พบว่าชุมชนในพื้นที่แห่งใหม่หลังการอพยพเริ่มอ่อนแอลง คนในชุมชนจึงมีเพียงบางกลุ่มที่เป็นคนดั้งเดิมเท่านั้นที่ร่วมกันอนุรักษ์และรักษาประเพณีแห่งช้างฟ้าเอาไว้ ซึ่งทำให้ข้อมูลในการลงพื้นที่ฐานข้อมูลของอำเภอแม่เมาะ โดยเฉพาะชุมชนแม่หลวงนั้นมีน้อยและไม่มากพอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะทำแหล่งเผยแพร่ข้อมูลของอำเภอทั้งหมดทั้งด้าน

วัฒนธรรม กายภาพ ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอแม่เมาะทั้งหมด ผ่านช่องทาง
ประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษาและสนใจได้ศึกษา

- 6.3.2 ปัญหาจากเยาวชนในท้องถิ่นขาดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น และการเอา
ใจใส่ที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงทำให้ขาดการสืบสานอย่างถูกต้อง ซึ่งจากการศึกษามี
โรงเรียนอนุบาลแม่เมาะที่ได้บรรจุหลักสูตรศิลปะพื้นบ้าน และประวัติศาสตร์ให้
นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้อย่างจริงจัง จึงอยากจะแนะนำให้กระจายหลักสูตรเหล่านี้
ไปยังสถาบันศึกษาต่าง ๆ ในอำเภอแม่เมาะให้มีหลักสูตรการเรียนประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้
- 6.3.3 การให้ข้อมูลจากบางหน่วยงานที่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้อาจคลาดเคลื่อนได้
ซึ่งผู้ศึกษาต้องทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อใช้ในการประกอบอ้างอิงเทียบใน
การศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุดจึงอยากให้หน่วยงานราชการของชุมชน
แม่เมาะหลวงมีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลประวัติความเป็นมาของอำเภอแม่เมาะ
อย่างแท้จริง
- 6.3.4 ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของอำเภอแม่เมาะมีน้อยมาก โดยเฉพาะ
ข้อมูลที่เป็นหลักฐานในการจดบันทึกทำให้มีเพียงแต่คำบอกเล่าจากปากต่อปาก และ
ผู้อาวุโสในชุมชนเท่านั้น ซึ่งผู้ศึกษาไม่สามารถเข้าไปถึงชุมชนเดิมได้ทำให้ไม่สามารถ
มีภาพพื้นที่เดิมแหล่งชุมชนเดิมให้วิเคราะห์และศึกษา จึงอยากจะให้หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องได้ทำการทำสื่อการเรียนรู้สื่อ Online หนังสือ เพื่อรวบรวมความรู้ทางด้าน
ประวัติศาสตร์ของอำเภอแม่เมาะเอาไว้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาหรืออาจจะทำเป็นพิพิธภัณฑ์
- 6.3.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการดูแลช่างฝีมือท้องถิ่นที่เหลือเพียงไม่กี่คนและส่วน
แต่เป็นผู้อาวุโส ในแง่ของเรื่องสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งบุคคลเหล่านี้สามารถที่
จะขององค์ความรู้รวบรวมเป็นตำราในเรื่องของประวัติศาสตร์ของอำเภอแม่เมาะได้

6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาประเพณีแห่ช้างผ้า ชุมชนแม่เมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อการอนุรักษ์และ
สืบสานอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม หากต้องการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องของผู้
ศึกษาได้ศึกษาอยู่นั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาในชุมชนแม่เมาะให้เป็นแหล่ง
เรียนรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอแม่เมาะ ซึ่งจะเป็น

การช่วยรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ของอำเภอแม่เมาะไว้ให้สำหรับผู้ที่สนใจและต้องการที่จะศึกษาในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมอำเภอแม่เมาะแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ซึ่งปัจจุบันอำเภอแม่เมาะได้พยายามที่จะผลักดันให้อาเภอเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดลำปาง แต่ได้เน้นหนักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งในส่วนตัวคิดเห็นของผู้ศึกษาแล้วนั้น มีข้อคิดเห็นว่าอำเภอแม่เมาะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและหน้าจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดแก่คนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เข้ามาเที่ยวอำเภอแม่เมาะนั้นก็คือ ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ซึ่งการศึกษาในเรื่องที่เสนอแนะมานี้จะเป็นการตอบโจทยในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นการต่อยอดให้เกิดการอนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีของอำเภอแม่เมาะต่อไป โดยชาวบ้านจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในด้านศิลปวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกด้วย

ประเพณีแห่ช้างฟ้าของชุมชนเมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างช้านานซึ่งประเพณีนี้ได้สอดแทรกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนสมัยก่อนได้อย่างแยบยล กลวิธีที่จะทำให้นักในชุมชนเกิดความรักสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันในชุมชน โดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และยังเป็นการสอนให้รู้จักกตัญญูต่อสัตว์ที่มีบุญคุณต่อชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้เป็นประเพณีที่คงามมีคุณค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานต่อไปจากคนรุ่นหลังให้คงอยู่กับสังคมไทย ผู้ศึกษาจึงหวังว่าการศึกษาประเพณีแห่ช้างฟ้าชุมชนเมาะหลวงแห่งนี้จะช่วยให้เกิดจิตสำนึกของคนโดยทั่วไปให้รักและหวงแหนประเพณีท้องถิ่นที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ไว้ให้ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน และถึงเวลาแล้วที่เยาวชนคนรุ่นใหม่สมควรที่จะร่วมกันอนุรักษ์สืบทอดให้คงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved